



ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ
ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ
ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ
ІГОР У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ
ДІТЕЙ 4-5 РОКІВ

Пасічник Вікторія¹, Пітин Мар'ян¹, Свістельник Ірина¹,
Ковальчук Лідія², Цап Ірина², Задорожна Ольга¹

¹Львівський державний університет

фізичної культури імені Івана Боберського

²Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

DOI: 10.32540/2071-1476-2023-3-073

Abstract

Introduction. One of the areas of physical education and harmonious development of preschool children is the use of forms and means of game activities. **Purpose:** to determine the effectiveness of the program of physical education and health classes using the means of innovative games in the physical education of children 4-5 years old. **Methods:** analysis, generalization and systematization of data from scientific and methodical literature; formative pedagogical experiment, observation, testing, psychodiagnostic methods, methods of mathematical statistics. **Organization:** 59 children aged 4–5 (30 girls and 29 boys) were involved, the experimental group – 14 girls and 15 boys and the control group – 16 girls and 14 boys. **The results.** An increase in the development of fine motor skills, coordination and speed qualities was recorded in EG girls (18.15–25.78%); positive changes in the development of explosive power, speed of single movement, coordination of movements and quick strength (12.46–15.78%). In EG boys, there was an increase in the indicators of development of speed, fine motor skills, and coordination qualities (18.64–27.40%). The changes among the girls of EG according to indicators of visual-action thinking were established by 2.14 points more than before the experiment ($p < 0.01$); figurative and logical thinking by 1.93 points ($p < 0.01$); verbal thinking by 1.69 points ($p < 0.05$) and the indicator of speech development in EG – 2.21 points ($p < 0.01$), respectively. Among EG boys, such values were for visual-action thinking by 1.96 points, respectively ($p < 0.01$); figurative and logical thinking – by 2.05 points ($p < 0.01$); verbal thinking – by 1.80 points ($p < 0.05$); speech – by 1.87 points ($p < 0.01$) higher than at the beginning of the study. **Conclusions.** With the help of the introduction of physical culture and health classes using the means of innovative games, indicators of motor qualities and thinking and speech processes of children of middle preschool age have been improved. At the end of the formative pedagogical experiment, indicators of physical fitness demonstrated positive dynamics.

Key words: game activity, efficiency, preschool children, psychomotor development.

Анотація

Вступ. Одним із напрямів фізичного виховання та гармонійного розвитку дітей дошкільного віку є використання форм і засобів ігрової діяльності. **Мета:** визначити ефективність програми фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інноваційних ігор у фізичному вихованні дітей 4-5 років. **Методи:** аналіз, узагальнення та систематизація даних науково-методичної літератури; формувальний педагогічний експеримент, спостереження, тестування, психодіагностичні методи, методи математичної статистики. **Ор-**

ганізація: залучено 59 дітей віком 4-5 років (30 дівчаток і 29 хлопчиків), експериментальна група – 14 дівчаток та 15 хлопчиків та контрольна – 16 дівчаток і 14 хлопчиків. **Результати.** Зафіксовано приріст в розвитку дрібної моторики, координаційних та швидкісних якостей у дівчаток ЕГ (18,15-25,78%); позитивні зміни в розвитку вибухової сили, швидкості поодинокого руху, координації рухів та швидкої сили (12,46-15,78%). У хлопчиків ЕГ відбувся приріст у показниках розвитку швидкості, дрібної моторики, координаційних якостей (18,64-27,40%). Встановлені зміни серед дівчаток ЕГ за показниками наочно-дійового мислення на 2,14 бала більш ніж до експерименту ($p < 0,01$); образно-логічного мислення на 1,93 бала ($p < 0,01$); вербального мислення на 1,69 бала ($p < 0,05$) та показника розвитку мовлення у ЕГ – 2,21 бала ($p < 0,01$) відповідно. Серед хлопчиків ЕГ такі значення були для наочно-дійового мислення на 1,96 бала відповідно ($p < 0,01$); образно-логічного мислення – на 2,05 бала ($p < 0,01$); вербального мислення – на 1,80 бала ($p < 0,05$); мовлення – на 1,87 бала ($p < 0,01$) вищими ніж на початку дослідження. **Висновки.** За допомогою впровадження фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інноваційних ігор покращено показники рухових якостей і процесів мислення та мовлення дітей середнього дошкільного віку. Наприкінці формувального педагогічного експерименту показники фізичної підготовленості демонстрували позитивну динаміку.

Ключові слова: ігрова діяльність, ефективність, діти дошкільного віку, психомоторний розвиток.

Вступ. Фундаментальні зміни, що відбуваються в сучасному культурно-освітньому просторі, суспільні запити і потреби утворюють думку про пріоритет дитинства як найвідповідальнішого періоду становлення особистості. Саме в дошкільному віці відбувається становлення особистості дитини, формування її фізичної та духовної культури – основи гармонійного розвитку як краси людської душі та здорового тіла. Сьогодні одним із основних завдань удосконалення дошкільної освіти є виховання гармонійно розвинутої, довершеної, здорової дитини, здатної цілком реалізувати свої духовні, фізичні, інтелектуальні та моральні можливості [2, 4, 6, 7, 9].

Важливим напрямом фізичного виховання дітей дошкільного віку є використання різноманітних форм і засобів для їх гармонійного розвитку, серед яких важливе місце відводиться ігровій діяльності [5, 10, 13]. Серед специфічних дитячих форм діяльності гра стоїть на першому місці. Виділені програмою «Я у світі» сім ліній розвитку дошкільника пов'язані з ігровою діяльністю, що спонукає до її поширеного використання.

За ствердженням науковців використання в дошкільному віці ігрової діяльності як засобу і форми організації фізичного виховання, забезпечує всебічний

розвиток дитини, створює умови для гуманізації педагогічного процесу, перетворює дитину з об'єкта соціально-педагогічного впливу на суб'єкт активної творчої діяльності на основі розвитку внутрішніх мотивів до самовдосконалення [5, 10].

За таких обставин значно підвищується роль ігрової діяльності у системі фізичного виховання, потенціал якої не лише у впливі на рухову сферу, а й на духовну, особистісну та соціальну. Дослідники відзначають наявність взаємозв'язку між інтелектуальним, моральним, емоційним, соціальним розвитком і руховою діяльністю, станом здоров'я дитини [3, 9, 11, 12].

Аналіз наукової літератури з проблематики вдосконалення фізичного виховання в закладах дошкільної освіти вказує на необхідність урізноманітнення рухової активності та підвищення інтересу вихованців до занять фізичною культурою. Останнім часом велику популярність набуває впровадження в практику фізичного виховання дітей дошкільного віку інноваційних та нетрадиційних підходів [1, 2, 8], що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета дослідження – визначити ефективність програми фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інновацій-

них ігор у фізичному вихованні дітей 4-5 років.

Матеріал і методи. Використано методи: аналіз, узагальнення та систематизація даних науково-методичної літератури; педагогічний формувальний експеримент, спостереження, тестування, психодіагностичні методи, методи математичної статистики. **Організація дослідження:** у дослідженні взяло участь 59 дітей віком 4–5 років (30 дівчаток і 29 хлопчиків). До експериментальної групи входили 14 дівчаток та 15 хлопчиків, до контрольної – 16 дівчаток і 14 хлопчиків. На початку експерименту рівень розвитку рухових якостей, процесів мислення і мовлення у досліджуваних обох груп були однорідними ($p > 0,05$).

Зміст програми фізкультурно-оздоровчих занять із використанням нетрадиційних ігор визначають засоби і форми. До програми увійшли такі засоби: пальчикові ігри, сенсорно-рухові ігри, інтерактивні ігри, ігри з природним матеріалом, рухливо-дидактичні ігри, ігри-подорожі, ігри-квести, ігрова психогімнастика, ігри з кольоротерапії, ігрові вправи дихальної гімнастики з промовлянням звуків і звукових сполучень на видиху в спокої і у поєднанні з рухами.

Основними формами реалізації програми були: заняття

з фізичного виховання (ігрові, сюжетно-рольові, інтегровані), малі форми активного відпочинку (побудки, динамічні перерви, фізкультхвилинки), форми оптимізації рухової активності у повсякденному житті (ранкова гімнастика, прогулянки, походи за межі ЗДО, фізкультурні розваги).

Результати. Порівнюючи результати дівчаток ЕГ та КГ, отримані по завершенню експерименту, встановлено, що в ЕГ приріст варіював від 4,60% до 25,78%, тоді як в КГ – від 3,15% до 14,24% (рис. 1).

У дівчаток ЕГ максимальний приріст установлений в розвитку дрібної моторики, координаційних та швидкісних якостей (25,78% – «Кравець», 23,64% – «Злови рибку», 21,46% – «Мисливець», 19,65% – «Гаряча картопелька» та 18,15% – «Забий цвяшок»). Наступним за значущістю, зростання встановлено в розвитку вибухової сили, швидкості одиночного руху, координації рухів та швидкої сили (15,78% – «Білка і Горішок», 15,44% – «Швидка рука», 13,62% – «Піймай

комарика», 12,46% – «Іван-покиван»). Найменше зростання спостерігалось в розвитку вибухової сили, силових якостей, гнучкості, статичної рівноваги, силовій витривалості та частоти рухів (8,72% – «Здоров'ячок», 8,15% та 7,50% – «Силач», 8,10% – «Кошенятко», 7,40% – «Папуга», 7,10% – «Місток», 4,60% – «Сороконіжка»).

Аналіз зростання показників рухових якостей у дівчат КГ засвідчив невелику і середню варіативність результатів. Найбільший приріст був виявлений у розвитку швидкості та координаційних якостей (14,24% – «Злови рибку», 12,33% – «Гаряча картопелька», 11,40% – «Забий цвяшок», 10,49% – «Мисливець»). Дещо нижче зростання зафіксоване в розвитку вибухової сили, дрібної моторики, швидкої сили, координації рухів, швидкості одиночного руху та гнучкості (9,73% – «Білка і горішок», 9,66% – «Кравець», 8,21% – «Іван покиван», 7,80% – «Упіймай комарика», 7,24% – «Швидка рука», 7,17% – «Кошенятко»). Найменший приріст

спостерігався у розвитку сили, силовій витривалості, вибухової сили, частоти рухів та статичної рівноваги (6,20% та 5,30% – «Силач», 5,43% – «Місток», 4,44% – «Здоров'ячок», 3,23% – «Сороконіжка», 3,10% – «Папуга»).

У хлопчиків обох груп аналіз зростання показників рухових якостей засвідчив варіативність результатів за всіма параметрами в межах від 6,75% до 27,40% в ЕГ та від 5,40% у 15,42% в КГ (рис. 2).

Так, в хлопчиків ЕГ по завершенню експерименту ми констатували, що максимальний приріст у показниках рухових якостей встановлено в розвитку швидкості, дрібної моторики, координаційних якостей (27,40% – «Злови рибку», 26,50% – «Кравець», 23,00% – «Мисливець», 22,46% – «Забий цвяшок», 21,20% – «Гаряча картопелька», 18,64% – «Швидка рука»). Середні темпи приросту ми отримали в розвитку вибухової сили, координації рухів, швидкої сили, силових якостей (16,70% – «Білка і горішок», 14,21% – «Упіймай комарика», 13,44% – «Іван-покиван», 11,23% – «Здоров'ячок», 10,25% та 10,05% – «Силач»). Найменші темпи приросту виявлені в розвитку силовій витривалості, статичної рівноваги, частоти рухів та гнучкості (9,00% – «Місток», 8,68% – «Папуга», 7,80% – «Сороконіжка», 6,70% – «Кошенятко»).

Аналізуючи результати зростання показників рухових якостей хлопчиків КГ, ми встановили, що найбільший відсоток приросту виявлено у розвитку швидкісних та координаційних якостей (15,10% – «Злови рибку», 14,00% – «Гаряча картопелька», 13,50% – «Гаряча картопелька», 13,23% – «Мисливець»). Дещо нижчий зафіксований приріст у розвитку дрібної моторики, вибухової сили, швидкості, швидкісної сили, координації рухів (10,45% – «Кравець», 10,15% – «Білка і горішок», 9,45% – «Швидка рука»,

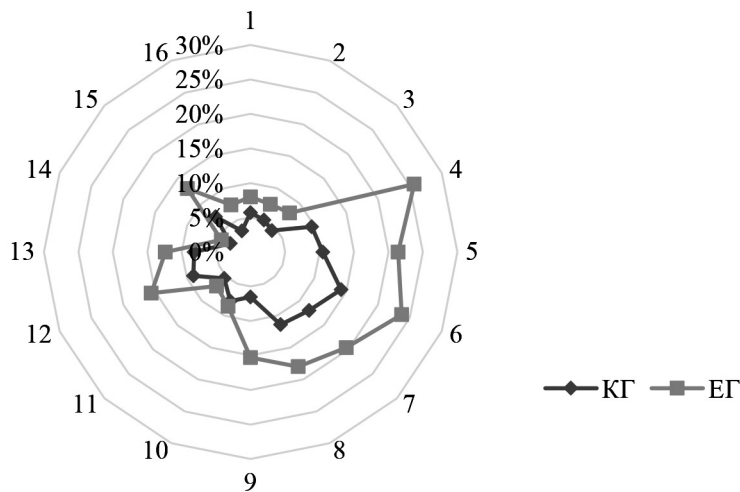


Рис. 1. Зростання показників рухових якостей дівчаток ЕГ та КГ по завершенню експерименту, %:

Примітки: 1 – «Силач» (права рука), 2 – «Силач» (ліва рука), 3 – «Здоров'ячок», 4 – «Кравець», 5 – «Мисливець», 6 – «Злови рибку», 7 – «Гаряча картопелька», 8 – «Забий цвяшок», 9 – «Швидка рука», 10 – «Кошенятко», 11 – «Місток», 12 – «Білка і горішок», 13 – «Іван-покиван», 14 – «Сороконіжка», 15 – «Упіймай комарика», 16 – «Папуга»

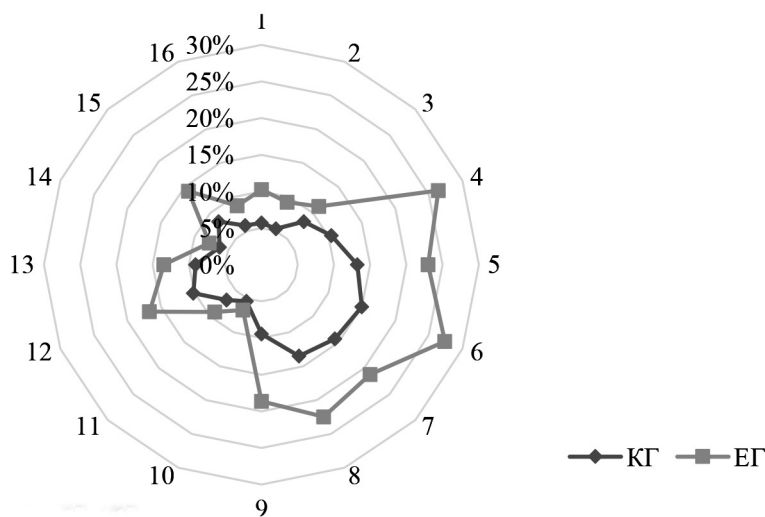


Рис. 2. Зростання показників рухових якостей хлопчиків ЕГ та КГ по завершенню експерименту, %:

Примітки: 1 – «Силач» (права рука), 2 – «Силач» (ліва рука), 3 – «Здоров'ячок», 4 – «Кравець», 5 – «Мисливець», 6 – «Злови рибку», 7 – «Гаряча картопелька», 8 – «Забий цвяшок», 9 – «Швидка рука», 10 – «Кошенятко», 11 – «Місток», 12 – «Білка і горішок», 13 – «Іван-покиван», 14 – «Сороконіжка», 15 – «Упіймай комарика», 16 – «Папуга»

9,10% – «Іван-покиван», 8,43% – «Упіймай комарика», 8,00% – «Здоров'ячок»). Мінімальний темп приросту спостерігався в розвитку силової витривалості, сили, частоти рухів, статичної рівноваги та гнучкості (6,80% – «Місток», 6,17% та 5,71% – «Силач», 6,23% – «Сороконіжка», 6,00% – «Папуга», 5,40% – «Кошенятко»).

Розглянемо динаміку змін рівня розвитку процесів мислення і мовлення дітей середнього до-

шкільного віку протягом експерименту.

Як бачимо із таблиці 1 – відбулось покращення середньостатистичних значень показників мислення та мовлення в дітей як ЕГ, так і КГ ($p < 0,05-0,01$).

Покращення після експерименту середньостатистичного значення показника наочно-дійового мислення у дівчаток КГ становило 1,22 бали ($p < 0,05$), тоді як дівчатка ЕГ продемонстрували

більш суттєве порівняно з їх однолітками з КГ покращення даного показника, а саме – на 2,14 бали більш, ніж до експерименту ($p < 0,01$).

Зіставлення результатів аналізу показника образно-логічного мислення дівчаток КГ та ЕГ дає змогу стверджувати про покращення середньостатистичного значення дівчаток КГ до та після експерименту на 0,93 бали ($p < 0,05$), а дівчаток ЕГ – на 1,93 бал відповідно ($p < 0,01$).

Також спостерігаємо різницю у зміні середньостатистичного показника вербального мислення дівчаток КГ та ЕГ; так, у дівчаток КГ аналізований показник покращився на 1,07 бали, тоді як середньостатистичний результат дівчаток ЕГ зріс на 1,69 бали ($p < 0,05$).

По завершенню експерименту встановлено покращення середньостатистичного значення показника розвитку мовлення у дівчаток обох груп. Це відображено у різниці їхніх результатів на початку та наприкінці дослідження у КГ – 1,14 бали ($p < 0,05$), у ЕГ – 2,21 бали ($p < 0,01$).

За логікою викладення матеріалу опишемо динаміку змін показників мислення та мовлення хлопчиків досліджуваних груп протягом експерименту.

У таблиці 1 зафіксовано покращення середньостатистичних значень показників наочно-дійо-

Таблиця 1

Показники процесів мислення і мовлення дітей 4-5 років на початку та наприкінці дослідження (n=59), бали

Субтести	Стать	КГ (n=30)		ЕГ (n=29)	
		На початку дослідження	Наприкінці дослідження	На початку дослідження	Наприкінці дослідження
Мислення (наочно-дійове)	д	4,64±0,38	5,86±0,35*	4,57±0,38	6,71±0,40**
	х	4,42±0,34	5,57±0,33*	4,33±0,34	6,26±0,38**
Мислення (образно-логічне)	д	4,21±0,38	5,14±0,40*	4,14±0,39	6,07±0,43**
	х	4,71±0,37	6,00±0,33*	4,73±0,35	6,78±0,34**
Мислення (вербальне)	д	3,36±0,34	4,43±0,36*	3,43±0,28	5,12±0,33*
	х	3,78±0,29	4,92±0,37*	3,86±0,39	5,66±0,44*
Мовлення	д	3,64±0,31	4,78±0,35*	3,50±0,28	5,71±0,37**
	х	4,07±0,40	5,14±0,36*	4,00±0,38	5,87±0,32**

Примітки: * – різниця показників на початку та наприкінці дослідження статистично достовірна при $p < 0,05$; ** – при $p < 0,01$.

вого мислення у хлопчиків КГ по завершенню експерименту на 1,15 бали ($p < 0,05$), а у хлопчиків ЕГ – 1,96 бали відповідно ($p < 0,01$). Середньостатистичні результати у розвитку образно-логічного мислення хлопчиків КГ до та після експерименту становили 1,29 бали ($p < 0,05$), на відміну від середньостатистичного результату вищевказаного показника хлопчиків ЕГ, різниця яких до та після експерименту становить 2,05 бали ($p < 0,01$). Результати, отримані під час аналізу змін показника вербального мислення хлопчиків КГ та ЕГ репрезентують покращення середньостатистичних значень. Зокрема, у КГ до та після експерименту аналізований показник покращився на 1,14 бали ($p < 0,05$), натомість в ЕГ покращення було більш суттєвим, – на 1,80 бали ($p < 0,05$).

Аналіз показників у розвитку мовлення хлопчиків КГ і ЕГ засвідчує те, що у хлопчиків КГ різниця середньостатистичних значень даного показника до експерименту та після нього становить 1,07 бали ($p < 0,05$), тоді як у хлопчиків ЕГ різниця середньостатистичних значень аналізованого показника складає 1,87 бали ($p < 0,01$).

Після впровадження програми фізкультурно-оздоровчих занять

із використанням нетрадиційних ігор покращилися показники рівня розвитку наочно-дійового мислення у дітей ЕГ (табл. 2).

Так, на високому рівні розвитку на початку дослідження серед дітей ЕГ було незначна частка (дівчаток – 7,14%, хлопчиків – 6,67%). Проте наприкінці дослідження серед дівчаток було виявлено на дуже високому рівні – 7,14%, на високому рівні – 14,29%, на середньому – 78,57%. У хлопчиків, у свою чергу, виявлено розвиток наочно-дійового мислення на дуже високому рівні – 6,67%, на високому рівні – 13,33%, на середньому – 86,66% відповідно. Низького рівня не встановлено у дітей обох статей по завершенню експерименту.

Також простежувалася тенденція до покращення в розподілі за рівнем розвитку образно-логічного мислення дітей ЕГ у процесі педагогічного експерименту (табл. 3).

На початку дослідження найбільше у дітей було виявлено рівень розвитку образно-логічного мислення на середньому рівні – як у дівчаток (71,43%), так і у хлопчиків (73,33%). Однак, у кінці дослідження у цих показниках зафіксовано позитивні зміни. На дуже високому рівні образно-логічного мислення виявлено у

6,67% хлопчиків; на високому рівні – у 14,29% дівчаток та 13,33% хлопчиків; на середньому рівні – у 85,71% дівчаток та 80,00% хлопчиків.

Щодо рівня розвитку вербального мислення, то результати наприкінці дослідження мають також тенденцію до покращення розподілу в ЕГ групі дітей (табл. 4). Отже, на високому рівні вербального мислення виявлено в 14,29% дівчаток та 20,00% хлопчиків; на середньому рівні – 71,42% дівчаток та 73,33% хлопчиків, на низькому – 14,29% та 6,67% відповідно. Слід відзначити, що в кінці дослідження дітей із дуже низьким рівнем розвитку вербального мислення не було виявлено.

Відзначимо, що рівень розвитку процесів мовлення у досліджуваних групах мав також позитивну динаміку під час педагогічного впливу (табл. 5).

Так, в кінці дослідження в ЕГ збільшилася кількість дівчаток, у яких виявлено рівень розвитку мовлення на високому рівні – 21,43% та середньому – 78,57%. У групі хлопчиків наприкінці дослідження виявлено найбільшу кількість осіб із середнім рівнем розвитку (86,66%), високим (6,67%) та дуже високим (6,67%) відповідно.

Таблиця 2

Розподіл дітей 4-5 років за рівнем розвитку наочно-дійового мислення протягом експерименту (n=59),%

Рівень	Стать	КГ (n=30)				ЕГ (n=29)			
		На початку дослідження		Наприкінці дослідження		На початку дослідження		Наприкінці дослідження	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Дуже високий	д	-	-	-	-	-	-	1	7,14
	х	-	-	-	-	-	-	1	6,67
Високий	д	1	6,25	1	6,25	1	7,14	2	14,29
	х	1	7,14	1	7,14	1	6,67	2	13,33
Середній	д	10	62,50	13	81,25	9	64,29	11	78,57
	х	9	64,29	12	85,71	10	66,67	13	86,66
Низький	д	5	31,25	2	12,50	4	28,57	-	-
	х	4	28,57	1	7,14	3	20,00	-	-
Дуже низький	д	-	-	-	-	-	-	-	-
	х	-	-	-	-	-	-	-	-

Таблиця 3

Розподіл дітей 4-5 років за рівнем розвитку образно-логічного мислення протягом експерименту (n=59),%

Рівень	Стать	КГ (n=30)				ЕГ (n=29)			
		На початку дослідження		Наприкінці дослідження		На початку дослідження		Наприкінці дослідження	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Дуже високий	д	-	-	-	-	-	-	-	-
	х	-	-	-	-	-	-	1	6,67
Високий	д	1	6,25	1	6,25	1	7,14	2	14,29
	х	1	7,14	1	7,14	1	6,67	2	13,33
Середній	д	12	75,00	13	81,25	10	71,43	12	85,71
	х	11	78,57	12	85,72	11	73,33	12	80,00
Низький	д	3	18,75	2	12,50	3	21,43	-	-
	х	2	14,29	1	7,14	3	20,00	-	-
Дуже низький	д	-	-	-	-	-	-	-	-
	х	-	-	-	-	-	-	-	-

Таблиця 4

Розподіл дітей 4-5 років за рівнем розвитку вербального мислення протягом експерименту (n=59),%

Рівень	Стать	КГ (n=30)				ЕГ (n=29)			
		На початку дослідження		Наприкінці дослідження		На початку дослідження		Наприкінці дослідження	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Дуже високий	д	-	-	-	-	-	-	-	-
	х	-	-	-	-	-	-	-	-
Високий	д	-	-	1	6,25	-	-	2	14,29
	х	-	-	1	7,14	-	-	3	20,00
Середній	д	6	37,50	10	62,50	7	50,00	10	71,42
	х	9	64,28	11	78,57	8	53,33	11	73,33
Низький	д	8	50,00	5	31,25	6	42,86	2	14,29
	х	4	28,57	2	14,29	7	46,67	1	6,67
Дуже низький	д	2	12,50	-	-	1	7,14	-	-
	х	1	7,14	-	-	-	-	-	-

Таблиця 5

Розподіл дітей 4-5 років за рівнем розвитку мовлення протягом експерименту (n=59),%

Рівень	Стать	КГ (n=30)				ЕГ (n=29)			
		На початку дослідження		Наприкінці дослідження		На початку дослідження		Наприкінці дослідження	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Дуже високий	д	-	-	-	-	-	-	-	-
	х	-	-	-	-	-	-	1	6,67
Високий	д	-	-	1	6,25	-	-	3	21,43
	х	-	-	1	7,14	1	6,67	1	6,67
Середній	д	8	50,00	12	75,00	7	50,00	11	78,57
	х	9	64,28	11	78,57	9	60,00	13	86,66
Низький	д	8	50,00	3	18,75	7	50,00	-	-
	х	6	42,86	2	14,29	5	33,33	-	-
Дуже низький	д	-	-	-	-	-	-	-	-
	х	-	-	-	-	-	-	-	-

Дискусія. Характерною особливістю розвитку дитини у дошкільному віці є взаємозв'язок фізичного і психічного розвитку. Доцільність реалізації інтеграційних процесів пояснюється синкретичною природою дитини дошкільного віку. Для дітей дошкільного віку характерне домінування процесів інтеграції над процесами диференціації [4, 9].

Однією з провідних ознак фізкультурно-ігрового середовища є його варіативність. Інтеграційні фізкультурно-ігрові комплекси створюють єдине педагогічне середовище, яке має синергетичний ефект, – ефективність комплексного впливу значно перевищує сумарну ефективність тих самих засобів у випадку їх окремого застосування.

Інтеграція рухової і пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку характеризується зближенням, об'єднанням у ціле, узгодженням змісту різних розділів базової програми навчання і виховання дітей у ЗДО для досягнення внутрішньої єдності. Саме тому дошкільний вік є сенситивним для інтегрального розвитку рухових якостей та психічних процесів.

З урахуванням вікових особливостей дітей середнього дошкільного віку, а також результатів досліджень сучасних науковців [4] була розроблена програма фізкультурно-оздоровчих занять із використанням інноваційних ігор, в основі якої передбачено інтеграцію рухової та пізнавальної складових.

Метою програми фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інноваційних ігор для дітей середнього дошкільного віку є інтегральний розвиток рухових якостей, когнітивних процесів та мовлення.

Реалізація педагогічних умов, спрямованих на інтеграцію рухових і когнітивних процесів, передбачала організацію фізкультурно-оздоровчих занять із використанням нетрадиційних ігор на основі системного підходу, який включав специфічні принципи: фасцинації, синкретичності, креативності, «інтриги, що розвивається» [6, 7, 8].

Одним із найважливіших факторів у фізичному вдосконаленні дітей дошкільного віку є розвиток у них інтересу до руху та рухових дій, що робить навчально-виховний процес більш легким і плідним і сприяє формуванню у дітей позитивного ставлення до навколишньої дійсності, до предмета, з яким їм доводиться займатися, до самого вихователя, однолітків, себе.

Здійснивши аналіз змін досліджуваних показників рухових якостей дітей ЕГ та КГ ми визначили їх відносний приріст. За всіма досліджуваними показниками в дітей обох груп виявлені достовірні ($p < 0,05-0,01$) темпи приросту, проте у дітей ЕГ приріст був вищий ніж у їх однолітків з КГ.

Висновки. Наприкінці формувального експерименту показники, що характеризують

фізичну підготовленість, зазнали достовірної позитивної динаміки. Зафіксовано максимальний приріст в розвитку дрібної моторики, координаційних та швидкісних якостей у дівчаток ЕГ (18,15–25,78%); позитивні зміни в розвитку вибухової сили, швидкості поодинокого руху, координації рухів та швидкої сили (12,46–15,78%). У хлопчиків ЕГ відбувся максимальний приріст у показниках розвитку швидкості, дрібної моторики, координаційних якостей (18,64–27,40%).

Достовірні зміни наявні серед дівчаток ЕГ за показниками наочно-дійового мислення на 2,14 бала більш ніж до експерименту ($p < 0,01$); образно-логічного мислення на 1,93 бала ($p < 0,01$); вербального мислення на 1,69 бала ($p < 0,05$) та показника розвитку мовлення у ЕГ – 2,21 бала ($p < 0,01$) відповідно. Серед хлопчиків ЕГ такі значення були для наочно-дійового мислення на 1,96 бала відповідно ($p < 0,01$); образно-логічного мислення – на 2,05 бала ($p < 0,01$); вербального мислення – на 1,80 бала ($p < 0,05$); мовлення – на 1,87 бала ($p < 0,01$) вищими ніж на початку дослідження.

Перспективи подальших досліджень полягають у встановленні ефективності застосування групи інноваційних ігор серед інших вікових груп.

Автори зазначають, що конфлікт інтересів відсутній.

Література

1. Андрєєва О.В., Чеверда А.О. Використання фітнес-програми з елементами спортивних танців для розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022. № 1. С. 68-72.
2. Москаленко Н., Полякова А., Ковров Я. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних закладах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013. № 1. С. 40-42.

References

1. Andryeyeva, O.V. & Cheverda, A.O. (2022). The use of a fitness program with elements of sports dances for the development of coordination abilities of older preschool children. *Teoriya i metodyka fizychnogo vykhovannya i sportu*. no. 1. pp. 68-72. (in Ukrainian)
2. Moskalenko, N., Polyakova, A. & Kovrov, Ya. (2013). Modern approaches to the organization of physical culture and health work in preschool institutions. *Sportyvnyy visnyk Prydniprov'ya*.

3. Пангелова Н., Рубан В., Кусай М. Рухова активність як чинник формування гармонійної особистості дошкільника. В: Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 36. наук. пр. Київ: 2021. Вип. 5К(134)21. С. 97-106.
4. Пангелова Н.С., Пивовар А.А. Інтегрований розвиток інтелектуальних і фізичних здібностей дітей дошкільного віку в процесі рухової діяльності: монографія. Переяслав-Хмельницький, 2018. 491 с.
5. Пасічник В. Сутність ігрової діяльності у формуванні особистості дітей дошкільного віку. Спортивні ігри. 2020. № 3(17). С. 43-57.
6. Пасічник В., Пітин М., Тодорова В., Пасічна Т. Особливості психофізичного стану дітей дошкільного віку з особливими потребами. Спортивний вісник Придніпров'я. 2019. № 4. С. 177-186.
7. Чаговець А.І. Гармонійне виховання дітей 4-6 років у культурно-освітньому просторі дошкільного навчального закладу [дисертація]. Київ: Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля; 717с.
8. Andrieieva O., Kashuba V., Yarmak O., Cheverda A., Dobrodub E., Zakharina A. Efficiency of children's fitness training program with elements of sport dances in improving balance, strength and posture. *Journal of Physical Education and Sport*, 2021. № 21(382). P. 2872-9.
9. Krutsevich T., Pangelova N. Content and organization of physical education in the context of formation of integrated harmoniously developed child. *Life and movement*. 2013. № 1(3). P. 3-7.
10. Lynch M.. More Play, Please. *American Journal of play*. 2015. № 7. P. 347-70.
11. Panhelova N., Krutsevych T., Panhelova M., Pyvovar A., Ruban V., Trotsenko T., Kravchenko T., Bazylevych N. Complex development of cognitive processes and physical abilities of children of preschool age in the process of motor activity. *International journal of applied exercise physiology*. 2020. № 9(1). p. 73-88.
12. Pasichnyk V., Pityn M., Melnyk V., Karatnyk I., Hakman A., Galan Y. Prerequisites for the physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education. *Physical Activity Review*. 2018. № 6. P. 117-26. DOI: 10.16926/par.2018.06.16.
13. Wilczkowski E. Wychowanil firyczne dzieci w wieku przedszkolnym. *Piotrkow Trybunalski*. 2012. 286 p.
2013. № 1. pp. 40-42. (in Ukrainian)
3. Pangelova, N., Ruban, V. & Kusay, M. (2021). Motor activity as a factor in the formation of a harmonious personality of a preschooler. V: *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 15, Naukovo-pedagogichni problemy fizychnoyi kultury (fizychna kultura i sport)*. Zb. nauk. pr. Kyiv. vol. 5K(134)21. pp. 97-106. (in Ukrainian)
4. Pangelova, N.Ye. & Pyvovar, A.A. (2018). Integrated development of intellectual and physical abilities of preschool children in the process of motor activity: monografiya. *Pereyaslav-Khmelnitskyu*. 491 p. (in Ukrainian)
5. Pasichnyk, V. (2020). The essence of game activity in the formation of the personality of preschool children. *Sportyvni igry*. 3(17). pp. 43-57. (in Ukrainian)
6. Pasichnyk, V., Pityn, M., Todorova, V. & Pasichna, T. (2019). Peculiarities of the psychophysical condition of preschool children with special needs. *Sportyvnyy visnyk Prydniprov'ya*. no. 4. pp. 177-186. (in Ukrainian)
7. Chagovets A.I. Harmonious upbringing of children aged 4-6 years in the cultural and educational space of a preschool educational institution [dysertatsiya]. *Kyiv: Skhidnoukr. nats. un-t im. Volodymyra Dalya*; 717 p. (in Ukrainian)
8. Andrieieva, O., Kashuba, V., Yarmak, O., Cheverda, A., Dobrodub, E. & Zakharina, A. (2021). Efficiency of children's fitness training program with elements of sport dances in improving balance, strength and posture. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(382). 2872-2879.
9. Krutsevich, T. & Pangelova, N. (2013). Content and organization of physical education in the context of formation of integrated harmoniously developed child. *Life and movement*. 1(3). 3-7.
10. Lynch, M. (2015). More Play, Please. *American Journal of play*. no. 7. 347-370.
11. Panhelova, N., Krutsevych, T., Panhelova, M., Pyvovar, A., Ruban, V., Trotsenko, T., Kravchenko, T. & Bazylevych, N. (2020). Complex development of cognitive processes and physical abilities of children of preschool age in the process of motor activity. *International journal of applied exercise physiology*. 9(1). 73-88.
12. Pasichnyk, V., Pityn, M., Melnyk, V., Karatnyk, I., Hakman, A. & Galan, Y. (2018). Prerequisites for the physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education. *Physical Activity Review*. 6. 117-126. DOI: 10.16926/par.2018.06.16.
13. Wilczkowski, E. (2012). Wychowanil firyczne dzieci w wieku przedszkolnym. *Piotrkow Trybunalski*. 286 p.

Пасічник Вікторія

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
м. Львів, вул. Костюшко 11, 79007, Україна
e-mail: vikapaska@gmail.com, тел.: +380677108068
<https://orcid.org/0000-0002-6381-1471>

Пітин Мар'ян

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
м. Львів, вул. Костюшко 11, 79007, Україна
e-mail: pityn7@gmail.com, тел.: +380968798858
<https://orcid.org/0000-0002-3537-4745>,

Свістельник Ірина

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
м. Львів, вул. Костюшко 11, 79007, Україна
e-mail: book@ldufk.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4701-9676>

Ковальчук Лідія

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківська область, 76000, Україна
e-mail: lidia.kovalchuk@pnu.edu.ua, тел.: +380993761646
<https://orcid.org/0000-0002-29738979>

Цап Ірина

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківська область, 76000, Україна
e-mail: iryna.tsap@pnu.edu.ua, тел.: +380506029998
<https://orcid.org/0000-0002-9698-0255>

Задорожна Ольга

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
м. Львів, вул. Костюшко 11, 79000, Україна
e-mail: ozadorozhna@ukr.net
<https://orcid.org/orcid.org/0000-0001-6318-1660>